

Володимир Шевченко

*доктор педагогічних наук, професор кафедри
спеціальної освіти факультету педагогічної освіти
Львівського національного університету імені Івана Франка
м. Львів, Україна*

СИСТЕМА ОСВІТИ ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В СУЧАСНОМУ ВИМІРІ

В процесі розвитку допомоги дітям з інвалідністю склалися основні аксіоматичні підходи, які впливають на становлення медико-соціальної та психолого-педагогічної моделі допомоги.

Психолого-педагогічна допомога дітям з особливими освітніми потребами надається у галузі спеціальної освіти. Її метою є забезпечення повноцінного та гідного життя таких осіб, їхньої підготовки до активної участі у житті суспільства, включення в соціальні відносини тощо.

Сучасний розвиток України висуває нові вимоги до системи освіти, зокрема, до освіти осіб з особливими потребами. Нині спеціальна освіта реформується з урахуванням прогресивних світових тенденцій. Вони спрямовані на демократизацію, гуманізацію, соціалізацію, що зумовлює необхідність впровадження інноваційних технологій [4, 185]. На сучасному етапі її розвитку інтенсивно запроваджуються інноваційні форми навчання й виховання дітей з інвалідністю. Така система передбачає різноманітні форми спільного навчання та виховання дітей з особливими потребами і їх здорових однолітків [3, 9-10].

Розвиток спеціальної освіти та впровадження передових світових практик сприяли тому, що в Україні з'явилася нова форма здобуття освіти – інклюзія. Пройшовши складний шлях через сегрегацію та інтеграцію, ідея інклюзивного навчання полягає в доступності освіти для всіх без винятку дітей з різними особливими потребами [1, 10-11, 13]. Тому на сьогодні інклюзія є однією з основних тенденцій розвитку зазначеного типу освіти в Україні. Інклюзія – це не створення нової системи, а якісні та планомірні зміни і розвиток системи спеціальної освіти загалом. Її метою є створення безбар'єрного середовища в навчанні та професійній підготовці осіб з інвалідністю [4, 185]. Відповідно до цього змінюються підходи до організації, структури та супроводу навчально-виховного процесу і надання корекційно-розвиткової допомоги дітям з особливими освітніми потребами.

На сьогодні, в період війни, а особливо це буде важливо в післявоєнний період, перед державою гостро постають нові виклики щодо надання психолого-педагогічної допомоги та підтримки, забезпечення рівних прав і можливостей дітей та молоді з особливими потребами в новій соціально-політичній ситуації, особливо тих, які пережили травмуючі події, умов для їх успішної інтеграції в суспільство [2, 273].

Окреслимо основні, на наш погляд, виклики:

1. Дорослі та діти, які виїхали за межі України в перші дні війни;
2. Дорослі та діти, які виїхали у відносно безпечні області України або за її межі з територій, які перебували під постійними обстрілами;
3. Дорослі та діти, які виїхали у відносно безпечні області України або за її межі з окупованих територій;
4. Дорослі та діти, які залишилися на своєму місці проживання, але не перебувають/ли під окупацією.
5. Діти, які втратили батьків та рідних;
6. Дорослі та діти, які перебувають/ли в полоні;
7. Військові, які повернуться в мирне життя та дорослі, які повернуться в Україну після завершення війни;
8. Діти, які народяться у військових, травмованих війною;
9. Підготовка та перепідготовка фахівців;

Ці виклики ми маємо подолати, але постають питання: чи готові ми надавати їм допомогу? чи знаємо як з ними працювати? чи створені умови для їх успішної інтеграції в суспільство? На сьогодні однозначної відповіді немає. Водночас нестандартні ситуації вимагають нестандартних підходів та методів, а також нових способів розв'язання проблем. Тому в сучасному вимірі, відповідно до викликів сьогодення, система спеціальної освіти, реабілітації та супроводу потребує якісних змін і вдосконалення.

Таким чином, реформування й оновлення системи спеціальної освіти в Україні, відповідно до викликів та вимог часу, є дороговказом до пошуку оптимальних шляхів її трансформування та розвитку.

Список використаних джерел:

1. Болдирева В. Інтеграція та інклюзія як основні моделі навчання дітей з особливими освітніми потребами. *Актуальні проблеми навчання та виховання людей з особливими потребами: зб. наукових праць*. № 9. 2012. С. 10-11, 13.
2. Іноземцева С. Спеціальна освіта на сучасному етапі розвитку суспільства. *Vzdelávanie a spoločnosť. Medzinárodný nekonferenčný zborník. Prešov*. Вип. 1. 2016. С. 273, 278-279.
3. Колупаєва А. Спеціальна освіта в Україні та модернізація освітньої галузі. *Особлива дитина: навчання і виховання*. № 3. 2014. С. 7-11.
4. Марковська Н. Проблеми запровадження інклюзивної освіти в Україні. *Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Інновації партнерської взаємодії освіти, економіки та соціального захисту в умовах інклюзії та прагматичної реабілітації соціуму» (Камянець-Подільський, 24-25 квітня 2017 р.)*. Камянець-Подільський: Аксіома, 2017. Вип. 2. С. 185.

